

Neuvostonimistöä

Neuvostoliiton paikannimet. Valikoima Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton paikannimistöä. Oikeinkirjoitus- ja painutusopas. Vastaava toimittaja MARTTI KAHLA. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 19, Helsinki 1982. 203 s.

Esiteltävän Neuvostoliiton paikannimiä sisältävän opaskirjan aineisto on kerätty Neuvostoliittoinstituutissa 1970-luvulla pääasiassa neuvostoliittolaisista lähteistä. Aineistoa täydentämään on käytetty apuna myös Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimitoimiston kokoelmia.

Julkaisun tarkoitusta luonnehtii vastaava toimittaja esipuheessa seuraavasti: »Neuvostoliiton paikannimet -opas on tarkoitettu ohjekirjaksi kääntäjille ja kustannusvirkailijoille, lehdistön, radion ja television toimittajille, venäjän kielen opettajille ja opiskelijoille sekä Suomen ja Neuvostoliiton tiede-, kulttuuri-, talous- ja matkailusuhteita hoitaville.» Tähän voisi vielä lisätä, että teos soveltuu luettavaksi kaikille nimistä kiinnostuneille.

Koska Neuvostoliiton maa-alue on valtavasti laaja ja nimistö pohjaltaan hyvin monikielistä, luettelon laatiminen on ollut hankala ja työläs tehtävä. Aineistoa onkin rajattu siten, ettei kaupunkia pienempien hallintoyksikköjen nimiä ole otettu mukaan, paitsi Suomea lähellä olevien Karjalan, Viron ja Leningradin alueen nimistöä. Teoksessa on melko runsaasti myös Neuvostoliiton luontonimistöä, vaikka tätäkin on tarkoituksellisesti karsittu. Monilla kirjassa mainituista luontonimistä ei ole vakiintunutta suomalaista vastinetta, vaan

useat suomenkieliset nimiasut on laadittu vasta tätä luetteloa tehtäessä.

Luettelon nimiaineisto on jaettu kahteen osaan: perusosaan, joka koostuu venäjänkielisistä nimistä, ja hakemisto-osaan, joka käsittää suomalaiset ja karjalaiset nimimuodot sekä suomennokset.

Perusosan venäjänkieliset nimet on translitteroitu: Neuvostoliitossa käytetyn kyrillisen kirjainjärjestelmän mukaiset nimet on kirjoitettu latinalaisin kirjaimin. Oppaassa käytetty translitterointikaava on julkaistu kirjan loppupuolella. Se poikkeaa hiukan Suomen Akatemian kielilautakunnan hyväksymästä, Virittäjässä v. 1957 julkaistusta venäläisten nimien translitterointikaavasta, jota meillä on tähän asti yleisesti noudatettu. Kyrillisiin kirjaimin ei hakuasuja kirjassa ole, joten teosta voivat vaivatta käyttää myös ne, joille venäjän kirjaimisto on outo. Nimen kyrillisiin kirjaimin kirjoitettu muoto on kuitenkin aina mainittu hakasulkeissa latinalaisin kirjaimin merkityn hakusanan jälkeen. Näin kieltä taitamattomankin on helppo tunnistaa nimet havaitessaan niitä esim. kartoissa. Tähän kirjoitusasuun on luettelossa myös merkitty suomalaiselle pulmallinen venäläisten nimien paino.

Paikan laatua ilmaisemaan on nimiluettelossa käytetty erittäin paljon lyhenteitä. Niiden määrää olisi ollut syytä kuitenkin supistaa. Luettelo olisi käyttökelpoisempi, jos lyhenteitä olisi vähemmän ja ne olisivat tulkittavissa lukijan tarvitsematta vähän väliä etsiä niiden merkityksiä kirjan loppupuolella olevasta lyhenteiden selitysosasta.

Hakemisto-osassa ovat hakuasuina nimien suomenkieliset muodot. Näitä ovat 1) vanhastaan suomen kieleen vakiintuneet nimimuodot kuten Kaukasia, Kiova, Pihkova, 2) suomen kieleen vakiintumattomat, satunnaisesti eri lähteissä esiintyvät tai keinotekoisesti luodut nimimuodot, 3) hallintoalueiden nimien suomenkieliset käännökset, 4) selittävät suomennokset ja 5) Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden entiset suomenkieliset paikannimet.

Karjalan kannaksen nimistöä on hakemisto-osassa, paitsi yksittäisinä niminä,

Kirjallisuutta

myös alueellisina kokonaisuuksina siten, että vanhan suomalaisen pitäjännimen yhteyteen on koottu alueen kylännimistöä ja jonkin verran myös huomattavimpia luontonimiä sekä näiden nykyiset venäjänkieliset vastineet sikäli kuin niitä on pystytty saamaan selville.

Itä-Karjalan suomen- ja karjalankielistä nimistöä on teoksessa melkoisesti. Inkerin suomalaisnimistön osuus sitä vastoin on

kovin niukka. Vanhoista inkeriläisnimistä jää kaipaamaan samantapaista esitystä kuin Kannaksen nimistä, vaikkei aivan yhtä kylittäistä. Monia, jotka tuntevat Inkerin paikannimet vain suomenkielisinä, kiinnostaisi tietää, miten entiset suomalaisnimet on korvattu uusilla sen jälkeen, kun vanha seurakuntajako on hajonnut.

AINO SINISALO